

Fényben-Árnyékban (Önarckép), 2005

KOPÓCS TIBOR

Voči sebe
ceruzka, akril, 2017

Szemben önmagammal
ceruza, akril, 2017

**POZVANKA
MEGHÍVÓ**

Kiállítási plakát, Dunaszerdahely, Csallóközi Múzeum.
2017. október 19. - november 11.

Megnyitókép, Csallóközi Múzeum (Kopócs Tibor, Szakolczay Lajos, Kátai Zoltán) Fotó: Miglinczi

Lacza Tihamér

AMÍG A TEREMTŐ ÚGY LÁTJA JÓNAK, TESZEM A DOLGOMAT

KOPÓCS TIBOR '80

Kopócs Tibor 1937. október 1-jén született a Komáromhoz közeli Nagyeszrin. Pályáját tördelő-grafikusként kezdte egy pozsonyi hetilapnál, majd 1968 és 1974 között a Madách Kiadó művészeti szerkesztőjeként dolgozott. Több mint tíz éven át a komáromi Magyar Területi Színház díszlet- és jelmeztervezője volt, évekip a gútai magán szakközépiskolában rajzot és tűzzománcot oktatott, de emellett egyik szervezője volt a felvidéki magyar képzőművészeti életnek, s immár húsz éve a Komáromban megjelenő Atelier negyedéves művészeti folyóirat főszerkesztője. Elnöke a Magyar Alkotóművészek Szlovákiai Egyesületének. Örökmozgó ember, akit a művészet és az alkotómunka jó erőben tartott meg mind a mai napig.

– Az idő múlik felettünk, és ez mindenkire vonatkozik, talán csak Kopócs Tiborra nem igazán, mert ahogy elnézlek, az utóbbi húsz évben semmit sem változtál. Mit gondolsz ilyenkor az ember, amikor ez a bűvös szám, a nyolcvanas elérkezik, ez az életkor már számvetésre késztet?

– Őszintén bevallva még nem tartottam fontosnak leltárt készíteni az életemről. Ma is lótokfutok, teszem-veszem a dolgomat. Amit a sorsomra

számomra kiszabott, azt próbáltam meg türelemmel, higgadsággal, és ha lehetett, humorral is tenni.

– Mikor és hol kezdődött pályád?

– Az 1952–1953-as tanévben kerültem Komáromból, a magyar polgáriból Pozsonyba, az iparművészeti szakközépiskolába, ahova fölvettek rajz-grafika szakra. Be kell vallanom, hogy bár a szaktantár-gyakban kitűnő eredményeket értem el, a szlovák nyelvből bizony bukdácsoltam. Szlovák tanárunk folyton azt vetette a szememre, hogy nem tanulok, és ez bizony nem esett jól egy kamaszkorba érkezett fiúnak, mert megszégyenített a többiek, főleg a lányok előtt. Ezért a második évfolyamban átléptem a pozsonyi magyar pedagógiai gimnáziumba, ahol 1957-ben érettségiztem. 1961-ben a pozsonyi Szlovák Képzőművészeti Főiskolára jelentkeztem, ahová fel is vettek, de egyúttal tizedmagammal átírányítottak Sároserperjesre, az ottani egyetemre, ahol kísérleti céllal pedagógia-művészeti szakpárosítást indítottak. Ennek volt gyakorlati haszna is, mert aki kevésbé volt tehetséges a képzőművészet terén, még mindig elmehetett tanárnak. 1966-ban végeztem, de még diákként lehetőséget kaptam a pozsonyi Új Ifjúság szerkesztőségében, mint grafikus és tördelőszerkesztő. A diplomamunkámat is – rektori engedéllyel – már a lap munkatársaként írtam és védtem meg.

– Mit lehetett tanulni az újságírásról, az újságok tördeléséről, hiszen ez egy más dolog, vagy ez része volt a tantervnek?

– Nem volt része, de ismét szerencsém volt, mert Eperjesen a harmadik évfolyamban megpróbálkoztunk egy diáklap kiadásával. Volt néhány évfolyamtársam, akikkel sokat nyüzsögtünk, ezt tanáraink észrevették és ránk bízták az újság szerkesztését. A cikkeket a szlovákok írták, a tördelést és a tipográffiát én vállaltam. Talán már itt beletanultam egy kicsit a lapcsinálásba, és amikor az Új Ifjúsághoz

Dénes György költő (1923–2007)

Dobos László író (1930–2014)

kerültem, a gyakorlati dolgokat Tóth Elemér magyarázta el. Akkor még ólomszedéssel dolgoztak, és nagy figyelmet igényelt a pontos számítás, a szövegek elhelyezése, a megfelelő betűméret megválasztása. A nyomdába is nekem kellett elvinnem a tükröt és a kéziratot. A mai szedés szinte álmoknak tűnik az egykori módszerhez viszonyítva.

– *Mennyi időt töltöttél a lapnál?*

– 1966-tól 1968-ig voltam az újságnál, onnan Dobos László és Fónod Zoltán átvitt a hamarosan önállóul Madách Kiadóba, ahol könyveket kellett terveznem és illusztrálnom. A címlapok elkészítése is az én dolgom volt, és persze minden olyan műszaki feladat, amely a könyvek nyomdai kivitelezéséhez szükséges. Mivel már több lapban is megjelentek illusztrációim, ezért természetes volt, hogy versköteteket, prózai műveket is illusztráltam. Különösen a gyermekkönyvek illusztrálását kedveltem, és néhány költővel, például Dénes Györggyel szinte baráti viszonyba kerültem, amikor megbeszéltük, hogy miként lehetne illusztrálni a szövegeit. Igényes munkát kellett végeznünk már csak azért is, mert

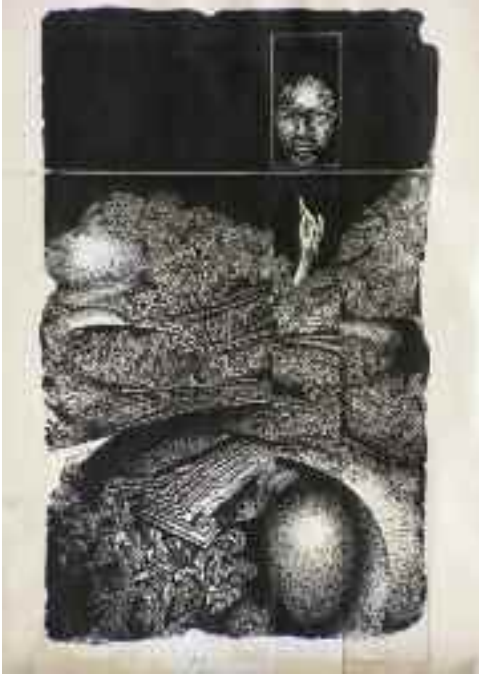
akkoriban a Magyar Népköztársaság viszonylag nagy példányszámban vett át tőlünk könyveket, elsősorban gyermekkönyveket.

– *Mennyi ideig tartott ez a kiadói munka?*

– A nyomomban loholó sorsra kell hivatkoznom. A kiadóban belejöttem a munkába, vidáman dolgoztam, amikor egy nap, valamikor 1974 májusában megjelent a Madách Kiadóban Krivosík István, a komáromi Magyar Területi Színház (ma: Jókai Színház) akkori igazgatója, akinek a nevét hallomásból ismerem ugyan, de érkezése nem izgatott különösebben. Csakhogy nemsokára behívtak az igazgatói irodába, ahol már ott ültek hárman: Dobos László, Fónod Zoltán és Krivosík István, aki rögtön a tárgyra tért: Tibor, holnaputánról Komáromban fogsz dolgozni. Ledöbentem. Hogy-hogy? Hát úgy, hogy most kértelek ki Dobos Lászlótól és Fónod Zoltántól és jössz hozzánk, a színházba díszlet- és jelmeztervezőnek.

– *Korábban mit hallottál erről a munkáról? Tudad egyáltalán, hogy ilyesmi is létezik?*

– Nem. Szívesen jártam a színházba, a komáromi társulat Rómeó és Júlia előadását is láttam

A mű keletkezése, 1972

Ha jöttök, csöngessetek, 1990

Pozsonyban Thiring Violával és Galán Gézával, de azt, hogy miként is működik belülről a színház, a díszlet- és a jelmeztervezés, arról foglalmam sem volt. Mondtam is ezt Krivosíknak, hogy én ilyen sose csináltam, mire azt felelte: Nem baj, megtanulod és holnapután ott leszel nálunk. Így is történt, és 1974 júniusának végén a komáromi társulat állományába kerültem.

– *Kinél tanultad meg a díszlet- és jelmeztervezés fortélyait?*

– Menetközben. Beke Sándor éppen Vörösmarty *Csongor és Tünde* című mesejátékát rendezte. Ehhez kellett díszletet és jelmezeket terveznem. Elolvastam a szöveget, majd úgy gondoltam, hogy illesztésként kellene a történetet. Megmutattam neki az első ötleteimet, mire csak annyit mondott: ez szar, nem jó. Kértem tőle, akkor mit akarsz, hogyan képzeled? Azt felelte: rajzolj egy nagy fát, amelyben elbújhat a két főszereplő meg a manók, sőt ki-bejárhatnak a fatörzsből. Ez volt a belépőm a színháznál. Persze a terveim kétségbe ejtették a műszakiakat, akik a fejüket fogták, hogy miként

fogják ezt kivitelezni. Végül meglett. Persze volt már a színházban valaki, aki jártos volt ezekben a dolgokban, Platzner Tibor, akivel jó barátok lettünk és ő nagyon sokat segített. A végén már egészen merész dolgok is születtek. Jókai Mór *A kőszívű ember fiai* című darabjához egy forgószínpadot terveztem, amely a stabil színpadi térben mozgott egy nagy körívén, és erre egy monumentális, organásípokra emlékeztető díszletet terveztem, amely kinyitható volt, és ki-bejártak a szereplők.

– *A jelmeztervezésben ki segített?*

– Kozári Gyuszi bácsi, a színház főszabója, egy nagydarab, jószívű ember. Már az anyag vásárlásánál meg tudta mondani, hogy ehhez vagy ahhoz a jelmezhez milyen anyag felel meg. Emlékszem, egyszer úrruhákat kellett terveznem, mert Ivan Bukovčan szlovák szerző egy futurisztikus darabot írt *Fatamorgana* címen. Ennek szereplői viselték ezt az ezüstösre festett, fémmre emlékeztető szfafanderszerűséget. Fontos szempont volt az is, hogy a színészek kényelmesen érezzék benne magukat. Mindig tudatosítanom kellett, hogy a színészek nagyon érzékenyek arra, hogy

Nyugalom völgye, 1988

Magasra száll a sasmadár, 1989

mit viselnek a darabban, és rendszerint az elégedetlenségük rajtam csattant. Nagyon örültem, hogy végre belejöttem, amikor ismét közbeszólt a sors és másfelé irányított.

– *Mennyi időt is töltöttél a színháznál?*

– Több mint tíz és fél évet. Hogy végül felálltam, annak igen prózai oka volt. Amikor Takáts Emőd lett a társulat új igazgatója, átszervezte a színház vezetését és engem nevezett ki műszaki igazgatónak. Először Platzner Tibort győzködte, de ő tudta, hogy ez mivel jár, így szinte rám tukmálták a műszaki dolgok irányítását. Ez nemcsak nagy felelősséggel járt, de arra is oda kellett figyelnem, nehogy az anyagbeszerzés során bárki is a saját zsebére dolgozzon. Fél év után, 1985 nyarán aztán bejelentettem a lemondásomat és inkább a szabadújszás mellett döntöttem.

– *A szocializmusban hogyan lehetett szabadújszni? Elvégre, aki nem volt munkaviszonyban, még azt is kockáztatta, hogy megbüntetik.*

– Utólag már látom, hogy ez nagy merészség volt, de akkor nem gondoltam bele. Szerencsémre

akkoriban már ismert volt a nevem Komáromban és fölkertek a gimnáziumban rajzot tanítani. Volt tehát egyfajta hátt terem, emellett a Csemadok helyi és a járási szervezete is aktívan működött és ők rajzkörök vezetésével bíztak meg. Fizetni ugyan nem tudtak, pusztán önszorgalomból csináltam, de ez az erkölcsi támogatás mégis csak jól jött. Ez a helyzet öt évig tartott, aztán 1990-ben, a rendszerváltást követően lehetőség nyílt magániskolák alapítására, és ennek köszönhetően 1991-ben Szokol Dezső, a gútai Magán Szakközépiskola alapítója és tulajdonosa felkért, hogy legyek náluk rajztanár. Ezt örömmel vállaltam és Gútán kezdtem tanítani.

– *A sároserjezi egyetemi stúdióimok tehát kapóra jöttek itt is...*

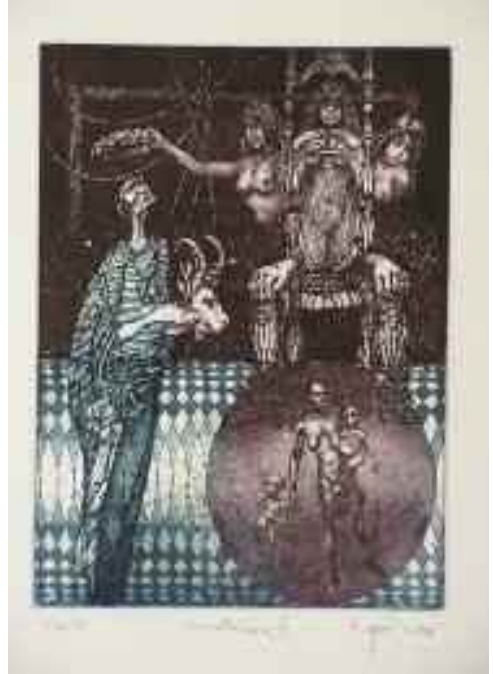
– Igen, elővehettem a pedagógusi diplomámat. Mellesleg 1986-ban doktori címet szereztem Eperjesen. Művészettörténetből és esztétikából írtam meg a disszertációm, de a titulust sosem használtam.

– *Gútán mennyi időt töltöttél?*

– Rajzot egy évig tanítottam, majd következett a tűzzománc oktatása. El kell mondanom, hogy

Hamletia I, 1989

Hamletia II, 1989

már 1986-ban eljutottam Kecskemétre tűzzománcot tanulni a nemzetközi zománc alkotótelepre. Amikor Gútára kerültem, tudott dolog volt, hogy zománcozom és évente járok Kecskemétre. Ezért Szokol Dezső döngicsélni kezdte a fülembbe, hogy csinálhatnánk az iskolánkban zománcoktatást is. Bár az iskola műszakilag nem volt erre felkészülve, de a tulajdonos ambíciója, hogy mindig valami újat akart életre hívni, nem hagyott békén. Aztán 1993-ban vettem a bátorságot, fölmentünk Pozsonyba, az oktatási minisztériumba, és hogy bizonyítsuk, lehet a tűzzománcot tanítani, magammal vittem öt-hat munkámat is. Az ott lévő szakemberek szinte megdöbbenve kérdezték: hogyan lehet ilyesmit tanítani? Mondtam, hogy lehet, én is megtanultam. Megadták az engedélyt, egy külön kódszám alatt vették nyilvántartásba a szakot, mert abban az időben Szlovákiában ezt nem oktatták. Rögtön kidolgoztam a tűzzománc-tanítás három évfolyamra szóló oktatási módszertanát. Az 1994/95-ös tanévben három diákkal kezdtük meg a tűzzománc tanítását, aztán évről-évre mind többen lettek.

Menetközben szereltük fel a műszaki háttérét. Kezdeti jól alakulni a dolog, máshonnan is eljöttek megcsodálni az eredményeinket.

– *Mindeddig arról beszélgettünk, hogy milyen feladatokat hozott számodra az élet. De mikor jutott időd arra, hogy a saját alkotómunkáddal is foglalkozz? Hogy megmutasd magadat a nyilvánosság-nak is? Mi volt az, amit a leginkább kedveltél?*

– A főiskoláról grafikusként kerültem ki, ezt szerettem volna kibontakoztatni. A lap- és könyvillusztrációk mellett litográfiákat, linómetszeteket, rézkarcokat készítettem. Amikor a színházhoz kerültem, a színek forgataga ragadott magával, a díszletek és a jelmezek világa csupa színből áll, így aztán a festészet került előtérbe. Itt kezdtem portrékat festeni színészekről, közéleti emberekről, s ebből évekkel később egy könyvet is összeállítottam *Kép-viselők* címmel, amely a szlovákiai magyar kulturális és szellemi élet több mint száz képviselőjét vonultatta fel. Az 1980-as évek második felétől pedig tűzzománcokat is készítettem. Az iskola azonban annyira lefoglalta minden erőmet, hogy hazatérve már nem

Apokrif szentjeink, 2002/11

Szegény Salvador sorsa beteljesedett, 2010

Akt - Elejtett alma, 2005

Akt fotelben, 1999

Hommage á Csems Tibor, 2007

Bikakoponya varjakkal és egy hölgygel, 2010.

Ihletre várva, 2002

György lovag kalandja holdfényben a pannonhalmi Apátság körül, 2009

A Ló (Bulcsú horka emlékére), 2012/14

Táltosmènes, 1996/97

tudtam az alkotással foglalkozni. Fáradt voltam, emellett a másnapi órára is készülnöm kellett. Rádadásul 1995-ben Szokol Dezső kinevezett a gútai iskola igazgatójává. Persze hamar rádöbbsentem, hogy a bürokratikus rendeletek betartása és betartatása nem az én alkatomnak való, ezért egy idő után az igazgatói funkciót visszaadtam. Ott maradtam mint rendes tanár egészen nyugdíjba vonulásomig, 1997 végéig. Még évekig – mint gyalogkakuk, ahogy neveztem magamat – tanítottam, sőt a kollégák továbbra is igazgató úrnak szólítottak.

– Aztán a gyalogkakuk (ahogy a rajzfilmben is) végleg elszaladt Gútáról és nyugdíjba vonult. Egy képzőművész hogyan tud nyugdíjba vonulni? Rádadásul egy újabb feladatot is vállaltál, visszatértél a kezdetekhez és elindítottad az Atelier című művészeti folyóiratot. Ez az ötlet honnan jött?

– Ez egy csoda, és szép emlék is. Onnan kezdtem, hogy 1990-ben megalapítottuk a Szlovákiai Magyar Képzőművészek Társaságát, amelynek később alelnöke, majd elnöke is voltam. A szervezet mintegy 50 főre duzzadt, és még a Bécsből hazalátogató 1956-os emigráns, Kovács Kálmán festőművész is tagja lett, akivel egy műteremnek való

lakást béreltünk a komáromi busz- és vasúti pályaudvar közelében. Beszélgetésünk közben vetődött fel a gondolat, hogy jó lenne egy művészeti lapot csinálni. Néhányan összeültünk és 1998-ban saját költségünkre kiadtunk két Atelier-számot, akkor még irodalmi és művészeti folyóirat alcímmel. Azóta, húsz éve már, folyamatosan jelenik meg szerkesztésemben a lap, művészeti folyóiratként. A magyarországi és a kárpát-medencei visszhangok igen pozitívak, úgy vélik, hogy hézagpótló értéket hordoz.

– Nemcsak tanítottál és dolgoztál különböző helyeken, hanem a felvidéki magyar képzőművészeti életet is megpróbáltad szervezni. Most ismét elnöke vagy egy művészeti csoportosulásnak, a Magyar Alkotó Művészek Szlovákiai Egyesületének, a MAM-SzE-nek. Valószínűleg úgy jársz vele, mint a mesebeli révész, aki nem tudja kinek átadni az evezőlapátot, vagyis nem lesz, aki átvegye utánad az elnökséget.

– A Szlovákiai Magyar Képzőművészek Társasága sajnos már nem úgy működött, ahogy annak idején elképzeltük. Dolán György festőbarátom, akire szinte rátukmálták az elnöki tisztséget, képtelen volt a több mint 80 főre duzzadt szervezet ügyeit kézben tartani,

Táltos, 2005

Szavas-fiú, 2005

Madárember I., 1997

Ime a Nő (Csallóközi golgota), 1996

ezért lemondott a tisztségről és engem győzködött arról, hogy vállaljam el a feladatot. Erre csak úgy voltam hajlandó, ha teljesen új alapokra helyezük a szervezetet és új névvel vágunk bele. 2014 nyarán alapítottuk meg a MAMSzE-t mintegy 40 taggal. A rendteremtés sikeres volt, a tagság nyilvántartása előírászerű, mindenki fizeti a tagdíjat, és a szlovákiai képzőművészeti szövetségtől is megkapjuk a támogatást. Rendszeresen szervezünk kiállításokat, Zentán, Szabadkán, Brüsszelben és Nagyváradon is bemutatkoztunk. Állandó kapcsolatban vagyunk a magyarországi és a Kárpát-medence

magyarok lakta régióiban alkotó művészekkel. Most a salgótarjáni Balassi Bálint Asztaltársasággal kötöttünk megállapodást egy 2018-tól induló közös programról.

– Befejezésül arról kérdeznék, hogyan ítéled meg a saját munkásságodat, mit gondolsz a művészetről,

Szavassá-válás, 2004

Bálám szamara, 2004 (Festményfotók: Nagy Tivadar)

arról a legfontosabb dologról, amely éltet és ilyen jó erőben megtartott eddig?

– Nem tudom pontosan megfogalmazni, de amióta az eszemet tudom, a kíváncsiság vezetett. Arra jöttem rá, hogy a művészi alkotásnak azt az érzelmi állapotot kellene kifejeznie olvasható vagy legalább nyomon követhető formában, ami az ember sajátja. A kíváncsi természetem ma is megvan, és ez nemcsak a hétköznapiakra vonatkozik, hanem a spirituális és a bölcséleti hátterére is. Honnan jöttünk, mi a feladatunk, ilyen szférikus gondolatok ösztönöztek, és a műtermemben a leghetlenebb helyzeteket próbálok meg felvázolni. Ez egyfajta szellemi és testi rehabilitáció (is) számomra. Elfelejttem a napi gondokat, miközben lelkiileg megtisztulok. Rádöbentem, hogy nekem nem a mások által trendinek vélt, a világban éppen menő dolgokat kell követnem, mert ezek csak pillanatnyi, múltó értékek és nincs távlatuk. Én magamnak próbálok a 'lehetetlen' megfogalmazni. Az első gondolat, a papírra vagy vászonra vetett vázlat rendszerint

tetszik, de másnap újra megnézve már egyáltalán nem. Vagyis újra kell fogalmazni mindent, és idővel maga a kompozíció veszi át az irányító szerepet. Ha türelmesen, alázattal, az életem során felgyűlt háttérismeretekkel és tapasztalatokkal vágok bele, akkor egy komoly alkotás kezd létrejönni, amelynek lelki kisugárzása van.

– *Dunaszerdahelyen, a Sárga kastélyban lesz a jubileumi kiállításod. Ide életműved egyfajta keresztmetszetét hozod el vagy valamilyen szempont alapján válogatsz a legjobb tartott alkotásaidból?*

– A lányom – aki a múzeumban dolgozik – kezdeményezte, hogy ott legyen a kiállítás. Szakolczay Lajos nyitja meg, és mivel 80 éves leszek (ha a teremtő is úgy akarja), 80 munkámat fogom kitenni: 20 grafikát, 20 tűzzománcot és 40 festményt. Ez a keresztmetszete is lesz annak, amit a képzőművészet terén létrehoztam.

Révkomárom, 2017 szeptemberében